

## ಯಶಸ್ವಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಹಲವು ಸಲಹೆಗಳು

ಸನಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅದರ ಜತೆಗೆ ಉಪಕಸುಬಾಗಿ ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಹಸುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಗಂಡು ಕರುಗಳನ್ನು ಹೊಲದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲ. ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಾಗ್ರಿ, ದನಗಳಿಂದ ಬರುವ ಹಾಲು, ಹಾಲಿನ ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ದನಗಳನ್ನು ಮಾರುವುದರಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಣ ಬರುವುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಬಹಳ ಮುಂದುವರೆದು ವಾಣಿಜ್ಯ ಡೇರಿ ಫಾರ್ಮ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಬಹುಪಾಲು ಆದಾಯ ಡೇರಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಹಾಲಿನ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೇ ಕಾರಣ. ಇದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣ ಎಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳು ಸಿಗುವುದರಿಂದ ಡೇರಿ ಫಾರ್ಮ್ ಮಾಡಲು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ದನಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿರದ್ಯೋಗಿ ಯುವಕರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಾರತದಲ್ಲಿ ಡೇರಿ ವಿಭಾಗದ ಗಳಿಕೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡರಷ್ಟಾಗುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಡೇರಿ ಮಾಡಿದರೆ ಲಾಭವಂತೂ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ನಗರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಹಾಲನ್ನು ಮಾರಿದರೆ ಲಾಭ ಬರುತ್ತದೆ. ಡೇರಿ ಮಾಡಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದನ ಕಟ್ಟಲು ಜಾಗ. ಮೇವು ಬೆಳೆಯಲು ಜಮೀನು ಮತ್ತು ದನ ಖರೀದಿಸಲು ಬಂಡವಾಳ ಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ದನ ಸಾಕುವವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಲು ಜಾಗೆ ಇದ್ದರೆ. ಕರಾರಿನ ಮೇಲೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಮೇವು ಬೆಳೆಯಲು ಅಥವಾ ಮೇವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂಡವಾಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಸಾಲದ ಕಂತನ್ನು ಕಟ್ಟಬಹುದು.

**ಉತ್ತಮ ಫಲ ದೊರೆಯಲು ರೈತರು ಏನುಮಾಡಬೇಕು:**  
ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ೨೪ ಗಂಟೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ರಜೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಾದ್ದರಿಂದ ಕೆಲಸಗಾರ ಅತೀ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ರೈತನಿಗೆ ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ (ಜ್ಞಾನ) ಇರಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯ ದನಗಳ ಆಯ್ಕೆ, ಅವುಗಳ ಆಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಧ ವಿಧವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೂ ಈಗಿನ ನವೀನ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ರೈತನಿಗೆ ದನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ತುಂಬಾ ಅವಶ್ಯಕ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ತರಬೇತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ.

**ಉತ್ತಮ ಡೇರಿ ಆಗಲು ಬೇಕಾಗುವ ಅರ್ಹತೆಗಳೇನು:**  
ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಡೇರಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ಇರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಡೇರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸಗಳಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವ ಕೊಡಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ವರ್ಷದ ಯಾವುದೇ ದಿನವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯಲೇಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ದಿನ ಕೂಡ ತಪ್ಪದೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದರೆ ಇದು ಖಂಡಿತಾ ಸಾಧ್ಯ.

ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅಂಶ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಬಗ್ಗೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವ ಆಹಾರ, ರೋಗರುಜಿನಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಲಸಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಬಗ್ಗೆ, ನೀರಿನ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಹಾಲು ಮಾರಲು ಸಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಡೇರಿ ಶುರು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯ. ಡೇರಿ ಮಾಡಲು ಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ ತುಂಬಾ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ, ಇದರಿಂದ ಡೇರಿಯಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸಗಳು ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ತರುವಾಗ

ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಸರಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಅನುಭವ ಅಥವಾ ಸಹಾಯ ಆಗಾಗ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಡೇರಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ ಅವಶ್ಯಕ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದರೆ ತುಂಬ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಡೇರಿ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಓದಿದವರೂ ಹಾಗೂ ಓದದೇ ಇರುವವರೂ ಅಲ್ಲದೇ ಓದಿ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲದವರೂ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಳ್ಳಿಯ ಕೆಲ ಯುವಕರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹೊಲ ಗದ್ದೆ ಇದ್ದರೆ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಡೇರಿ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿ. ನಂತರ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವದೊಳಿತು. ಹಳ್ಳಿಯ ಯುವಕರಿಗೆ ಬಂಡವಾಳ ಇಲ್ಲದಿರುವದೇ ತಾಪತ್ರಯ, ಆದರೆ ಈ ಬಂಡವಾಳನ್ನು ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಪಡೆದು ಡೇರಿ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿ ತಿಂಗಳ ತಿಂಗಳ ಸಾಲ ಮರು ಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಮೊಸರು ಮಾಡುವುದು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಶೀನರಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಆದರಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಕರ ಇಲ್ಲದಿರುವದು. ಈಗ ಬೇರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಜ ಇರುವ ಜನ ಕೂಡ ದೊಡ್ಡ ಡೇರಿ ಫಾರ್ಮ್ ತೆಗೆಯುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರುಗಳು ಆಗಲೇ ಒಂದಿಷ್ಟು ಡೇರಿ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಡೇರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಡೇರಿ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನವರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಬಲ್ಲವು. ಡೇರಿ ಮಾಡಲು ಕಾರ್ಯಾಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಡೇರಿಯಲ್ಲಿ ನುರಿತವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ, ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು.

**ಸ್ಥಳ ಆಯ್ಕೆ :** ಡೇರಿ ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳು ಆದಷ್ಟು ನಗರದಿಂದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಹಾಲು ಮಾರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಜಾಗೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಲು ಮಾರುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದರೆ ಸಾರಿಗೆ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು. ನಗರದಿಂದ ತುಂಬ ದೂರ ಇದ್ದರೆ ಹಾಲು ಮಾರಲು

ಓಡಾಡುವ ವಾಹನಗಳಿಗೆ ದುಡ್ಡು ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ದೂರವಿದ್ದರೆ ಹಾಲು ಕೊಂಡೂಯ್ಯಲು ವಿಳಂಬವಾಗಿ, ಹಾಲು ಕೆಡಲೂಬಹುದು. ನಗರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ ಎಂದಾಕ್ಷಣ ಭೂಮಿ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ದನಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಿಂಡಿ, ಮೇವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಸ್ವಂತ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ಡೇರಿ ಫಾರ್ಮ್ ಹಾಲನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ನಿಂತು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಕೊಡುವದರಿಂದ ಗರಿಷ್ಟ ಲಾಭ ದೊರಕುವದು. ಡೇರಿಯಿಂದ ಲಾಭಗಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಇಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಲು ದೊರೆಯುವದು ಇವರಿಗೂ ಲಾಭ ಸಿಗುವದು. ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಡೇರಿ ಮಾಡುವವರು ತಮ್ಮ ದನಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದರೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಲಾಭ ಗಳಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೇ ೨೪ ಗಂಟೆ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ವರ್ಷದ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹಸಿರು ಮೇವನ್ನು ಬೆಳೆದು ದನಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸುವದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹಿಂಡಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ದನಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಶುದ್ಧ ನೀರು ಸಿಗುವಂತಿರಬೇಕು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ತೊಳೆಯಲು, ದನ ತೊಳೆಯಲು ನೀರು ಸದಾ ಇರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬೋರವೆಲ್ (ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ) ಅಗತ್ಯ.

**ದನಗಳ ಆಯ್ಕೆ :** ದನಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಜಾಸ್ತಿ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕು. ದನಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಮೂದಲನೆಯದು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಆಕಳುಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಚ್.ಎಫ್ x ಸಹಿವಾಲ ೪೦೦೦ ರಿಂದ ೫೦೦೦ ಲೀಟರವರೆಗೆ ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ೧೩-೧೪ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರುವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು. ಆಕಳ ಹಾಲಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಕಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಕೊಬ್ಬಿನಂಶ ಜಾಸ್ತಿ ಬರುವದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರು ಹಾಲು ಖರೀದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಮ್ಮೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹೋಟೆಲಿನವರು ಸಹಿತ ಎಲ್ಲರೂ ಇಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಜಿಡ್ಡಿನ ಅಂಶ ಮುರ್ರಾ ಇಮ್ಮೆ ಈಗ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ

ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕೊಡುವ ದನಗಳಾಗಿವೆ. ಇದು (ಎಲ್ಲಾದರೂ) ಹವಾಮಾನಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

**ಎಷ್ಟು ದನ ಕಟ್ಟಬೇಕು:** ಹೊಸದಾಗಿ ಡೇರಿ ಮಾಡುವವರು ೨೦ ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕುವದೊಳಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ೧೦ ಮಿಶ್ರ ತಳಿ ಆಕಳು ಮತ್ತು ೧೦ ಎಮ್ಮೆಗಳು. ಇದು ಎರಡು ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಮೈತುಂಬಾ ಕೆಲಸ ಕೊಡುವದು ಅಲ್ಲದೇ ಒಂದು ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಕುಟುಂಬ ಸಲುಹಲು ಸಾಕಾಗುವದು. ಆದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕು ಎನ್ನುವವರೆಗೆ ದನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮನಕಟ್ಟಬೇಕು. ಮೇವು ಕತ್ತರಿಸಲು ಹಾಲು ಹಿಂಡಲು ಯಂತ್ರಗಳು ಬೇಕು ಮತ್ತು ಶೀತಲ ಘಟಕ ಬೇಕಾಗುವದು. ಫಾರ್ಮಿನಲ್ಲಿ ದನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ೫೦ ಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬಹುದು. ೨೫ ಆಕಳು ೨೫ ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ತುಂಬಾ ಬಂಡವಾಳ ಇರುವ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲತೆ ಇರುವವರು ೧೦೦ ರಿಂದ ೨೦೦ ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಸಣ್ಣ ಡೇರಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಡೇರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಲಾರದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೪ ರಿಂದ ೫ ದನ ಸಾಕಲು ಒಂದು ಎಕರೆ ಹೊಲ ಸಾಕು. ಈಗ ಟೋಟಲ್ ಮಿಕ್ಸ್ ರೇಷನ್ ಸಿಗುವದರಿಂದ ಹಸಿರು ಮೇವು ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಮಾರ್ಗ ಅನುಸರಿಸಿ ಸರಿ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಹಸಿರು ಮೇವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ದುಡ್ಡನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.

**ಹಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಮೇವು ಕೊಡುವದು:** ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದನಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹಾರ ಸುಮಾರು ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಹಾಲಿನ ಮೂಲ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೫೦ ರಿಂದ ೬೦ ಖರ್ಚನ್ನು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೇವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡದೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಉಳಿತಾಯವಾಗುವದು. ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ನಿಗದಿತವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ವಿಟಾಮಿನ್‌ಗಳು, ಖನಿಜಗಳು

ಮತ್ತು ದನಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ದನಗಳಿಗೆ ಕೊಳ್ಳುವ ಆಹಾರ ದುಬಾರಿಯಾಗಿರಬಾರದು. ನಿಮ್ಮ ಉರಿನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಸಿಗುವ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆ ಇರುವ ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆ ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥ ಬಳಸಿ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ದನಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮೇವು ಮತ್ತು ಹಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭಾಂಶ ಹೊಂದಬಹುದು. ಒಂದು ಹಸು ಅಥವಾ ಎಮ್ಮೆ ಹತ್ತು ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ೩೫ ರಿಂದ ೪೦ ಕೆ.ಜಿ ಹಸಿರು ಮೇವು ೨-೪ ಕಿ.ಲೋ ಒಣ ಮೇವು ಮತ್ತು ೬ ಕಿ.ಲೋ ಹಿಂಡಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದೇ ಹಾಲು ಬತ್ತಿಸಿದ ದನಕ್ಕೆ (ಗಬ್ಬಾದ) ೩೦-೩೫ ಕೆ.ಜಿ ಹಸಿರು ಮೇವು ೫-೬ ಕಿಲೋ ಒಣ ಮೇವು ಹಾಗೂ ೨ ಕಿ.ಲೋ ಹಿಂಡಿ ಕೊಡಬೇಕು. ೧೫ ಕಿ.ಲೋ.ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ದನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು.

**ಕೆಲಸಗಾರರ ಆಯ್ಕೆ :** ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮಾಡಲು ದನಗಳು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಕೆಲಸಗಾರರೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ೧೦ ದನಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಕೆಲಸಗಾರರ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಬೇಕು. ಡೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅನುಭವ ಇದ್ದರೆ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಾಲು ಹಿಂಡುವದು, ಬೆದೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯಲು, ಕರು ಹಾಕುವಾಗ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು, ಹುಟ್ಟಿದ ಕರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿದ್ದರೆ ಡೇರಿ ನಡೆಸಲು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಒಂದಿಬ್ಬರನ್ನು ಔಷಧೋಪಚಾರ ಗೊತ್ತಿರುವವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು ದಕ್ಷ ಕೆಲಸಗಾರರಿರಬೇಕು.

**ಸಲಕರಣೆಗಳು :** ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರವರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇವು ಕತ್ತರಿಸುವ ಯಂತ್ರ, ಮಿಲ್ಕ್ ಕ್ಯಾನ್‌ಗಳು, ಹಾಲು ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುವದು ಸುಭವಾಗುತ್ತದೆ. ❀

ಬಿ. ಕೆ. ಪುಗಶೆಟ್ಟಿ, ಎಂ. ಸಿ. ಶಿವಕುಮಾರ ಮತ್ತು ವಿ. ಎಸ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ  
ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ-೫೮೦ ೦೦೫, ☎: ೯೮೪೪೮೨೭೯೧